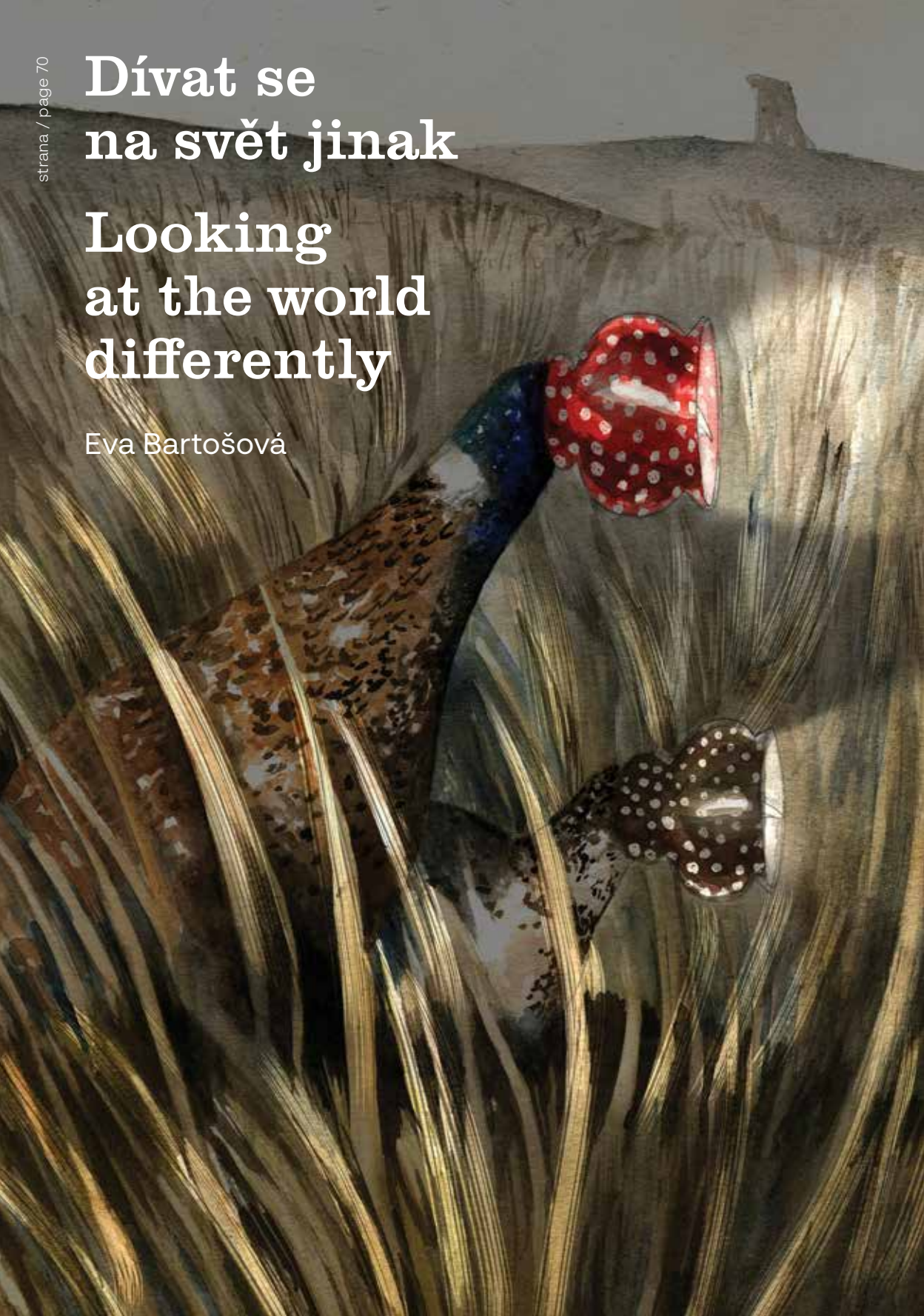

Dívat se na svět jinak

Looking at the world differently

Eva Bartošová

Zamysleli jste se někdy nad tím, co pro vás vlastně taková „zahrada“ znamená? Je to místo s dokonale upravenými anglickými trávníky, přesně ohraničenými chodníčky, zahradním grilem a obřím bazénem zapuštěným do země? Nebo je to pro vás neustálá práce a dřina, malá semínka a sazeničky, které možná vyrostou v krásné rostliny, ale také možná zplesniví a skončí na kompostu?

S tvůrčími nápady je to podobné, jako s těmi semínky. Chcete-li něco vytvořit, také musíte začít od semínka, tedy prvotního nápadu. Většinou, stejně jako u semínek, netušíte, jestli ten nápad bude dobrý, nebo ne. To ukáže až čas. Musíte o semínko / nápad pečovat. Zalévat ho, ale nepřelit, kontrolovat ho, ale ne zas tolik. Zkrátka musí mít svůj prostor.

Nikdy nemáte úplnou jistotu, co ze semínka vzejde. Předpěstováváte si cuketu odrůdy Nefertiti, ale po měsících, kdy už máte rostlinku na záhonu, zjistíte, že vám tam roste cuketa Goldena. Můžete být zpočátku naštvaní, protože jste přece chtěli klasickou zelenou cuketu a ne nějakou divnou žlutou, která ani není tak chuťově dobrá, ale stále je to cuketa, kterou jsme si vypěstovali my, sami, vlastní dřinou a pílí. Měli bychom být šťastní, že se nám povedlo aspoň to. Nápad to má podobně – na začátku si vysníte „co-sí“, co se časem může změnit. Můžete být zaskočení, kam ten nápad nakonec dospěl, ale můžete být přece i nadšeni, vždyť Goldena má více betakarotenu, než ta obyčejná zelená cuketa!

Občas se semínko bohužel nevyvede, je jakýmsi „vadným kusem“, nevyklíčí, zahyne a vy jste smutní a trochu zoufalí, že se vám to zas nepovedlo. Ale to nevadí, jiná semínka vyklíčí a o to bohatší můžou být.

Zahrada – to nejsou jen semínka a sazeničky. Zahrada, to je celý vesmír, který můžeme pozorovat celé dny i týdny. Vždy nás tam něco překvapí, pobaví. Nejsme tu jen my a naše rostlinky, je tu i hmyz, který s našimi rostlinkami žije v symbióze, nebo naopak hmyz, který naše rostlinky ničí. Nikdy

nevíte, co váš nápad podpoří, nebo naopak pošlape. Někdy stačí, když například jedete autobusem a kolem vás se mihne nějaký plakát či reklama a vy ani netušíte, že jste si nějaký fragment uložili do paměti, kde jen čeká na správný okamžik.

Tak jako opravdová zahrada, i naše vnitřní zahrada nasává okolní podněty jako houba, na všem záleží. Každý, i ten sebe-menší dílek je potřeba, aby vznikla celá skládačka. Nemyslet si, že výsledné dílo vzniklo jen díky nám. Vždy se najde někdo, kdo nám k výsledku pomůže, ani nám to nemusí docvaknout, malá včelka opyluje květ, žížala nepatrně zkyprí půdu. Nápad taky musíme s někým zkonzultovat, poradit se, popovídat si. Přečíst si chytré knihy a zjistit, co můžeme udělat lépe.

Musíme ale také počítat s tím, že nám úrodu vína může sezobat hejno špačků nebo že kuna uloupí vajíčka v kurníku. Můžeme se snažit tyto, možná nezvané návštěvníky, zastrašit, ale snadné to není, přiletí jiní a napřesrok nám poškodí úrodu jiného druhu. Proto myslím, že je lepší, když se s ostatními naučíme žít v určité harmonii, nebo lépe – toleranci. Je jedno, zda to bude vztah zahradník – plevel, pes – kočka, soused – soused, výtvarník – nakladatel, pravice – levice nebo my sami versus zbytek světa. Měli bychom si všichni vycházet vstříc, naslouchat si a zkusit se domluvit. Nekřičet, když se nám nelíbí názor druhého, ale zkusit se zamyslet, zda vlastně taky nemá trochu pravdu. Dát okolí takovou svobodu, aby ale nenarušovala tu naši.

A i když se mi jeden rok nedaří vypěstovat očekávanou úrodu rajčat, nehodím flintu do žita a další rok to zkusím znovu, zas budu doufat, že alespoň něco vyroste, že jsem pro to udělala to, co jsem udělat mohla. A i když se mi to zas nepovede, i tak budu mít dobrý pocit, že jsem to zkusila, našla třeba novou odrůdu, nové ekologické hnojivo, viděla neznámého motýla, napočítala o pět veverek víc než předchozí rok. Že jsem si ten zahradníkův rok prostě náramně užila a je

jedno, jaký je výsledek, ale ta cesta stála za to – a to přeče stačí, ne?

V roce 2020 jsem absolvovala v ateliéru ilustrace na Fakultě designu a umění Ladislava Sutnara. Půdu školy jsem ale úplně neopustila a zůstala jsem zde jako asistentka v ateliéru didaktické ilustrace, který skvěle vede Renáta Fučíková. A jelikož se SUTNAR-KA nachází v Plzni, bylo jasné, že tu a tam o jméno Jiřího Trnky zavadíte. Narodil se tu, jedna z galerií po něm nese jméno, ale hlavně má nezastupitelné místo ve vzpomínkách mnoha lidí napříč generacemi. Mnoho dětí vyrůstalo a doufám, že stále vyrůstá obklopených Trnkovými nádhernými ilustracemi a filmy, nehledě na to, odkud kdo pochází.

I mě v dětství provázely jeho knihy. Jeho laskavé, jemné a tajuplné výjevy ve mně zanechaly hlubokou stopu, aniž jsem si to pořádně uvědomovala. To, s jakou lehkostí dokázal zobrazovat svět, že zdánlivě obyčejné se stalo kouzelným.

Snažím se tento princip využívat i ve své tvorbě, dívat se na svět jinak. Přemýšlet nad věcmi trochu déle, vymýšlet nové možnosti, jak ze všedních banalit vytvořit něco nezvyklého, ale přitom příjemného, jako bychom to už dávno znali, ale jen jsme na to zapomněli. Například má bakalářská práce *Divné zápisky*, která vznikla v roce 2017 pod vedením Václava Šlajcha, obsahuje deset krátkých příběhů, kde se dějí fantaskní věci, ale jsou vlastně úplně normální. Nikdo se jim moc nepodivuje, prostě se to děje. Jedná se o autorskou knihu, texty jsem si napsala sama a doplnila je převážně tužkovými ilustracemi kolorovanými v počítači. Dozvíte se tam, jak si vypěstovat vlastní létající velrybu nebo jak se z tajuplného, hrůzu nahánějícího tvora ve finále stane jen obyčejný zrezivělý stroj. Nebo příběh, kde pozorujeme podivné tvory, kteří mají místo hlav svítící lampičky – tento námět jsem během magisterského studia rozvedla do samostatné knihy *Ptačí lampy*. Jednalo se o bohatě ilustrovaného stručného průvodce o fiktivním druhu ptá-

ků, kteří se kolem nás běžně vyskytují. Byl popsán jejich vývoj a způsob života, jejich rozdělení dle typu lampy. Navíc jsem se snažila poukázat na neutuchající problém s lidským odpadem v přírodě, kterým krajinu kolem nás přetváříme, a zvířata se přes všemožné překážky v mnohých případech dokážou adaptovat.

Ve svých ilustracích nejčastěji pracuji s tužkou a akvarelem. Nevyužívám moc výrazné barvy, lépe se cítím v černobílé poloze, doplněné o nějaký barevný akcent. Kromě ateliérových projektů, které vyšly knižně, jsem ilustracemi doprovodila knihu *100 x Václav Havel* od Pavla Kosatíka a knihu *Rady pánu Bohu, jak vylepšit svět ještě líp* od Aleše Palána. Párkrát jsem se také dostala ke komiksu, účastnila jsem se komiksového sympozia Laydeez Do Comics a dle scénáře Marka Steiningerera jsem nakreslila komiks do knihy *Odvaha je volba*. Ráda pracuji s koláží, sbírám všemožné staré časopisy či knihy a vystříhané motivy pak kombinuji s kresbou.

Princip koláže jsem využila i ve své diplomové práci *Pozdě bycha honiti*, která se věnovala českému jazyku a tomu, jak humornou obrazovou formou vysvětlit např. antonyma, synonyma či homonyma. Frazémy a idiomy jsem ilustrací vysvětlila doslova, takže třeba úsloví „s tebou všichni čerti šijí“ vysvětlují na bandě čertů, kteří sedí u šicích strojů. Chtěla jsem ukázat možnost, že cokoli se dá podat srozumitelnou a záživnou formou. Probudit tak v lidech zájem nejen o český jazyk, ale o cokoli kolem nás. Protože nejhorší je, když se člověk o svět kolem sebe přestane zajímat – pak se může snadno stát, že vnitřně seschne a zahrada v něm navždy zmizí.

Looking at the world differently

Have you ever thought about what the word 'garden' means to you? Is it a place with perfectly-manicured lawns, neatly-bordered paths, a barbecue and a huge swimming pool sunk into the ground? Or is it endless toil, tiny seeds and seedlings that may grow into beautiful plants but may also rot and end up on the compost heap?

It is much the same with creative ideas as with seeds. If you want to create something, you also have to start from a seed, in other words an initial idea. For the most part, as with seeds, you have no idea whether the idea will be good or not. Only time will show. You have to look after your seed/idea. Water it, but do not overwater it, keep an eye on it, but not too much. In other words, it needs its space.

You can never be entirely sure what will come out of the seed. You may have been cultivating a courgette of the Nefertiti variety, but months later, when they have been planted out, you find you're growing a Goldena. You may initially be annoyed, because you'd wanted a classic green courgette and not some weird yellow one, which doesn't even taste that good, but it's still a courgette that we ourselves have grown, through our own toil and effort. We should be happy to have managed even that. It is the same with an idea – at the beginning you think up 'something' that in time may change. You may be surprised where the idea ended up, but you may also be thrilled. After all, Goldena has more beta carotene than an ordinary green courgette!

Sometimes the seed may not turn out well. It may be 'defective', not sprout, die, and you are sad and a little despairing that it didn't work out again. But that doesn't matter, other seeds will sprout and be all the richer.

A garden is more than just seeds and seedlings. A garden is a whole universe that we can observe for whole days and weeks.

There is always something there to surprise us and amuse us. It is not just us and the plants – there are insects here, who live in symbiosis with our plants, and insects that destroy our plants. You never know what will support your idea, or indeed trample on it. Sometimes it's enough to be on a bus and to pass a poster or advertisement. You have no idea that you have stored a fragment of it in your brain, just waiting for the right moment.

Just like a real garden, our inner garden soaks up inspiration from around it like a mushroom. Everything matters. Even the smallest part is needed for the whole puzzle to arise. And we must not think the resulting work was created thanks to us alone. There is always someone who helps us towards the result. We may not even realise it: a tiny bee pollinates a flower, an unseen worm aerates the soil. We also have to consult someone about the idea, take advice, talk, read wise books and find out what we can do better. However, we also have to bear in mind that our grape harvest may be picked to bits by a flock of sparrows, or a pine marten may steal the eggs from our hen hut. We may try to frighten away these uninvited guests, but it is not easy. Others will come along and next year our harvest will be damaged by another species. I therefore think it is better if we learn to live with others in a certain harmony, or rather – tolerance. It does not matter whether the relationship is gardener – weeds, dog – cat, neighbour – neighbour, artist – publisher, right – left or we ourselves versus the rest of the world. We should all try to be accommodating to each other, listen to each other and try to reach agreement. Not to shout when we don't like someone else's opinion, but to try and think whether they are not a little right. To give our surroundings enough freedom that they do not disturb ours.

And if one year I do not manage to produce the expected tomato harvest, I don't throw in the towel, but next year try

it again, and again hope that something will grow, and that I have done what I could for it. If it doesn't work out again, then I will still have the good feeling of having tried it, of having found a new variety, a new environmental fertiliser, seen an unknown butterfly, counted five more squirrels than last year. I will feel that I enjoyed the gardener's year tremendously, and that it doesn't matter what the result is – the journey was worth it, and isn't that enough?

In 2020 I graduated from the Illustration at the Ladislav Sutnar Faculty of Design and Art of the University of West Bohemia in Pilsen. However, I did not leave the school altogether, remaining as an assistant in the Didactic Illustration Studio, brilliantly led by Renáta Fučíková. Since Sutnarka is in Pilsen, it was clear that now and again one might come across the name of Jiří Trnka. He was born here, there is a gallery named after him, and above all he has an unmistakable place in the memories of many people across the generations. Many children have grown up, and I hope will still grow up, surrounded by Trnka's wonderful drawings and films, regardless of where they come from.

His books were there throughout my childhood, too. His kind, subtle and mysterious scenes left a deep trace in me, although I did not realise it entirely. The lightness with which he managed to depict the world, that the apparently ordinary became magic.

I try to make use of this principle in my work, too, to look at the world differently. To think about things a little longer, to think up new possibilities, ways of taking everyday banalities and creating something unusual, but also pleasant, as if we had long known it, but merely forgotten it. For example my bachelor's project, *Strange Notes*, which I created in 2017 under the guidance of Václav Šlajch, contains ten short stories where fantastic things happen, but they are really quite normal. No one wonders at them much, they just happen. It is an

auteur book: I wrote the texts myself and accompanied them with mostly pencil illustrations coloured on the computer. You will find out how to grow your own flying whale, or how an eerie, terrifying creature in the end turns out to be just an ordinary rusty machine. Then there is the story, where we see strange creatures with shining lamps instead of heads – this is a subject that during my master's study I worked into an independent book, *Bird Lamps*. It was a richly-illustrated and concise guide to a fictitious type of bird that is frequently found around us. Their development and way of life and their division according to type of lamp were described. I also tried to draw attention to the ceaseless problem of human waste in our natural surroundings, waste with which we reshape the landscape around us, and which animals in many cases and despite all sorts of hindrances manage to adapt.

When illustrating I most often use pencil and water colour. I do not use very bright colours, but feel better in black and white mode, with the addition of a coloured accent. In addition to my studio projects which have been published as books, I have also illustrated the books *100 x Václav Havel* by Pavel Kosatík and *Advice to God on How to Make the World Even Better* by Aleš Palán. I have also worked with comic strips a couple of times: I took part in the comics symposium Laydeez Do Comics and drew the comic strips for the book *Courage Is a Choice* with a script by Marek Steininger. I like working with collage, and collect all kinds of old magazines and books, combining the cut-out motifs with drawing.

I used the principle of collage in my thesis project *Pozdě bycha honiti* (lit. to chase the bull too late, the equivalent of crying over spilt milk), which looked at the Czech language and how to explain in humorous pictorial form antonyms, synonyms and homonyms, for example. I explained the phrases and idioms literally, so the proverb 'all the devils are sewing with you'

I illustrated with a gang of devils sitting at sewing machines. I wanted to show that anything can be conveyed in an intelligible and engaging way, and to awake in people an interest not only in the Czech language, but anything around us. The worst thing is when people stop being interested in the world around them – it is then very easy for them to dry up and for the garden inside them to disappear for ever.

Bibliografie /Bibliography

vlastní tvorba / own work:

BARTOŠOVÁ, Eva. *Divné zápisky*. Plzeň, 2017. Bachelor's project. University of West Bohemia in Pilsen, Ladislav Sutnar Faculty of Design and Art.

KOSATÍK, Pavel. *100 x Václav Havel*. Praha: Euromedia Group, 2019.

ISBN 978-80-7617-929-5.

PALÁN, Aleš. *Rady pánu Bohu, jak vylepšit svět*. Praha: Prostor, 2020.

ISBN 978-80-7260-449-4.

STEININGER, Marek. *Odvaha je volba*. Praha: Junák – český skaut, 2020.

ISBN 978-80-7501-156-5.

BARTOŠOVÁ, Eva. *Pozdě bycha honiti*. Plzeň, 2020. Bachelor's project. University of West Bohemia in Pilsen, Ladislav Sutnar Faculty of Design and Art.